

Oskar Dev – glasnik ljudskega izročila

Med razcvetom slovenske glasbene romantike predvsem na področju zborovske glasbe in samospeva se ob vrhovih ustvarjalcev Benjamina Ipavca, Frana Gerbiča in Antona Foersterja pojavi vrsta ustvarjalcev, ki se bolj ali manj posvetijo naši narodni glasbeni zapuščini ali ustvarjajo v njenem duhu. Njihove priredbe ljudskega blaga so tako avtentične, imajo pridih ljudskosti, hkrati pa so v tehničnem pogledu dovršene, da so se ohranile do današnjih dni. Med imena, kot so Josip Pavčič, Matej Hubad, Franc Kimovec, Janko Žirovnik, Zorko Prelovec, Peter Jereb in Zdravko Švikaršič, sodi tudi prirejevalec in vnet raziskovalec ljudske pesmi Oskar Dev. Zanimanje za ljudsko glasbo je bilo v skladu z nacionalnimi cilji, obenem pa tudi z načeli same romantike, ki se zavzema za odnos do narave, do preteklosti in seveda tudi do glasbenofolklorne zapuščine.

Rojen je bil 2. decembra 1868 na Planini pri Rakeku, v hiši, ki je danes žal porušena. V isti hiši je bil rojen tudi ustvarjalec pesmi *Po jezeru* Miroslav Vilhar. Verjetno je dečka Oskara zaznamovala klena narava njegovega očeta Edvarda, rojenega na Gorenjskem, ki je bil sodnik in deželni poslanec. Zaradi različnih službenih obveznosti je družina živela v Črnomlju, kjer je Oskar obiskoval ljudsko (osnovno) šolo. Prvo temeljitejšo glasbeno izobrazbo je dobil na gimnaziji v No-

vem mestu pri Hugolinu Sattnerju. Sicer je gimnazijo obiskoval v Ljubljani, nato v Novem mestu pa zopet v Ljubljani. Leta 1888 je maturiral v Novem mestu. Že v gimnazijskih letih je prepeval v zboru kot altist. V teh letih se je glasbeno izpopolnjeval v šoli *Glasbene matice* pri Antonu Foersterju, Franu Gerbiču, Mateju Hubadu in Juliusu Ohmu. Vendar se ni odločil za pot poklicnega glasbenika, ampak je nadaljeval družinsko tradicijo in odšel na Dunaj študirat pravo. Ljubezen do glasbe pa je ostala, zato je ob študiju obiskoval tudi ure solopetja in harmonije v *Ambrosius-Vereinu*. V študentskih letih je prve zborovske izkušnje nabral ob vodenju zbora slovenskega študentskega društva *Slovenija* in *Slovenskega pevskega društva*. Po študiju ga je poklicna pot sodnika vodila v Škofjo Loko, Kranj in Maribor, kjer je postal deželni sodni svetnik. V Mariboru je leta 1919 ustanovil *Glasbeno matico*. Ob službenem delovanju se je povsod vključil v glasbeno zborovsko dejavnost. V času bivanja na Brdu pri Lukovici je ustanovil fantovsko pevsko skupino, s katero so se ob nedeljah kar na kolesih podali v Ljubljano, tam prepevali, zvečer pa so se spet podali s kolesi na pot v Lukovico. Kot predan ustvarjalec zborovskih pesmi in zborovodja je deloval tudi v tako imenovanih župah (Hubadova, Ipavčeva...), kot ocenjevalec in svetovalec zborom, nazadnje v Mariboru 17. aprila 1932. Zanimive so besede pevcev kvarteta *Glasbe-*

KAJ SEM PRISLUŽIL

Besedilo: ljudska

po zapisu Oskarja Deva
prir. Tomaž Habe
2019

Allegretto

Klavir

The piano introduction consists of two staves. The right hand starts with a melody in treble clef, marked *mf*, moving from a whole note to eighth notes. The left hand provides a rhythmic accompaniment in bass clef, marked *f*, with a steady eighth-note pattern. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is common time (C).

5

Pr - vo le - to sem slu - žil, sem

The first line of the song begins at measure 5. The vocal line is in treble clef, and the piano accompaniment is in bass clef. The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and chords in the right hand, marked *p*.

9

ko - kljo pri - slu - žil. Ti - sta ko-klja, špi-klja špo-klja, pi - šče - ta

The second line of the song begins at measure 9. The vocal line continues with the melody, and the piano accompaniment maintains the eighth-note pattern. The key signature and time signature remain the same.

13

vod'. Pe-te - lin - ček pa za njo hod'. 1. hod'. 2.

The third line of the song begins at measure 13. The vocal line includes a first ending (1.) and a second ending (2.). The piano accompaniment continues with the eighth-note accompaniment and chords. The key signature and time signature remain the same.

KOSOVA SVATBA

Besedilo: štajerska ljudska

po zapisu Oskarja Deva
prir. Tomaž Habe
2019

Živo

f *p*

Pojd'-mo na go - sti - jo, ti

Živo

f *p*

7 *f* *p* *mp*

tra la la la la, ki jo i - ma - jo ti - či, ti tra la la la la, ki

f *p* *mp*

13 *cresc.* *f*

ska - ka - jo zdej sem zdej tja. Po - glej - te, kak se to po - da. Ti tra la la

cresc. *f*

19 *mp* *f*

la, ti tra la la la! Ti tra la la la, ti tra la la la!

mp *f*

ne matice Ljubljana: »Naš repertoar Devovih četverospbevov/štiriglasni moški zbori res ni bil tako bogat, vendar smo takoj ugodili izraženi želji za sodelovanje, ker nam je bil Oskar Dev mil in ljub kot človek in skladatelj.« Petje kvarteta je Oskar Dev poslušal na ljubljanskem radiu. Sam je v zahvalnem pismu napisal: »Izmed vseh postaj prinaša ljubljanska najhujše motnje v Maribor, toda ta večer je bil od sile buren.« Ob zahvali za koncert je še zapisal: »Bolujem na jetrih in sem že mesec in pol v postelji. Pristrčno pozdravljam cenjeni kvartet, vdani Oskar Dev. Maribor, 22. VII. 1932.« Verjetno je to eno zadnjih Oskarjevih pisem, saj je 3. oktobra 1932 v Mariboru tudi umrl. Prepeljali so ga v Ljubljano, pogrebni spreved se je ustavil v Lukovici, kjer so se od njega pevsko poslovili krajani Brda. Zadnja pot pa se je sklenila v Ljubljani, kjer je pristrčno govoril Emil Adamič, pevci številnih zborov pa so pod vodstvom Zorka Prelovca peli pokojnikove žalostinke.

Če pogledamo v Devov ustvarjalni opus, je ta izrazito vokalno, solo pesmi s klavirjem, moški in mešani zbori. Predvsem pa je pomemben kot prirejevalec slovenske ljudske pesmi. Bil je tudi zapisovalec, saj je kar deset let vneto zbiral in zapisoval, predvsem na Koroškem, do tedaj neznane ljudske pesmi. Te je izdal v petih zvezkih. Prva je izšla leta 1906 pri ljubljanskem založniku L. Schwentnerju z naslovom *Slovenske narodne pesmi*, z zanimivim podnaslovom, »harmoniziral in deloma za koncert priredil Oskar Dev«. V ustvarjanju se je trudil podrediti ljudskemu navdihu in ustvarjalnosti, zato

ostaja v tem dokaj preprost. Melodija ostaja ritmično in melodično nespremenjena, sicer v okviru ustreznih harmonij, značilnih za pokrajino. Več svobode je v njegovem zvočnem preoblikovanju. Ob običajnem štiriglasju pri nekaterih obdelavah koroških pesmi uvaja petglasje. Pogosto uporablja tudi enoglasje (unisono) ali dvogovor moškega in ženskega dela zbora. Vse to se odraža tudi v vseh nadaljnjih zbirkah: *Slovenske narodne pesmi iz Ziljske doline in Podroža* (1908, Glasbena matica), *Jugoslovanske narodne pesmi za moški in ženski zbor* (1923, v samozaložbi) in *Koroške slovenske narodne pesmi* (Maribor 1926). Njegov ustvarjalni credo se je zvesto oprl na Prelovčevo razpravo o harmoniziranju narodne pesmi: »da jo pustimo tako, kot je, nenašempljeno, neizumetničeno, ker je podobna kmetišskemu dekletu, ki bi našemljeno z modernim klobukom in šimi čevlji gotovo postalo smešno. Pač pa je hvalevredno, da naši skladatelji v zadnjem času narodno motiviko uporabljajo za svoje umetne skladbe in se poslužujejo zakladov folklorne (predavanje na Radiu 1932, Par besed o slovenski narodni pesmi). Devove obdelave ljudskih pesmi izvajajo zbori pogosto tudi v današnjem času. Naj naštejemo samo nekaj naslovov: *Jaz sem Krančičev Jurij*, *Po Savci*, *po Dravci*, *Ribce po morju plavajo*, *Sva z ljubco na jarmah hodila*, *Stoji hartelc zahrajen*, *Socej moj sel*, *Megli-ca* itd. Svojo naravo izkazujejo številni hudomušno razpoloženjski zbori, izmed katerih sem izbral dve skladbi, ki sta se pogosto peli tudi v preteklosti v šolskih klopeh.